

“Mūzikai caur izpildītāju jāplūst dabiski”

✦ Agrita Blumberga, “Talsu Vēstis”

“Es ārkārtīgi milu mūziku – gribu to izjust un izdzīvot līdz pēdējam, bet vienlaikus tā tomēr jātur grožos,” uzskata klasiskās mūzikas entuziasts, komponists un pianists ARTŪRS LIEPIŅŠ. Ilggadēji sekmējot Ziemeļkurzemes akadēmiskās mūzikas dzīvi, viņš istenojis ne tikai augstvērtīgus akadēmiskās mūzikas koncertus, bet aktīvi iesaistījies arī kultūras un mākslas projektu realizācijā.

– Pēdējā laikā tavs vārds publiskajā telpā izskanējis vairākkārt. Kādos projektos šobrīd esi iesaistījies?

– Vasara ir bijusi darbīga – tikko mums ar Madaru Liepiņu bija koncertsērija, un pašlaik ar Beāti Karlsbergu īstenojam projektu “Latvieša romances”. Kopā ar draugu esam nodibinājuši arī biedrību. Tas aizsākās kā joks – pandēmijas laikā staigājām pa Talsiem un smējamies, ka mums jāaizsargā pilsētā esošie lielpabali un jādibina lielpabalu aizsardzības biedrība. Nu šo ieceri esam īstenojuši, nodibinot Mākslas lielpabalu aizsardzības biedrību (darbības mērķi – veicināt profesionālās mākslas attīstību un pieejamību, izglītot sabiedrību par profesionālu mākslu, tās vēsturi un attīstību, veicināt vēsturisku mākslas darbu, priekšmetu, telpu un objektu saglabāšanu un atjaunošanu). Mana ģimene bija ļoti spertiska, bet es to uztveru kā mākslu, kā performanci.

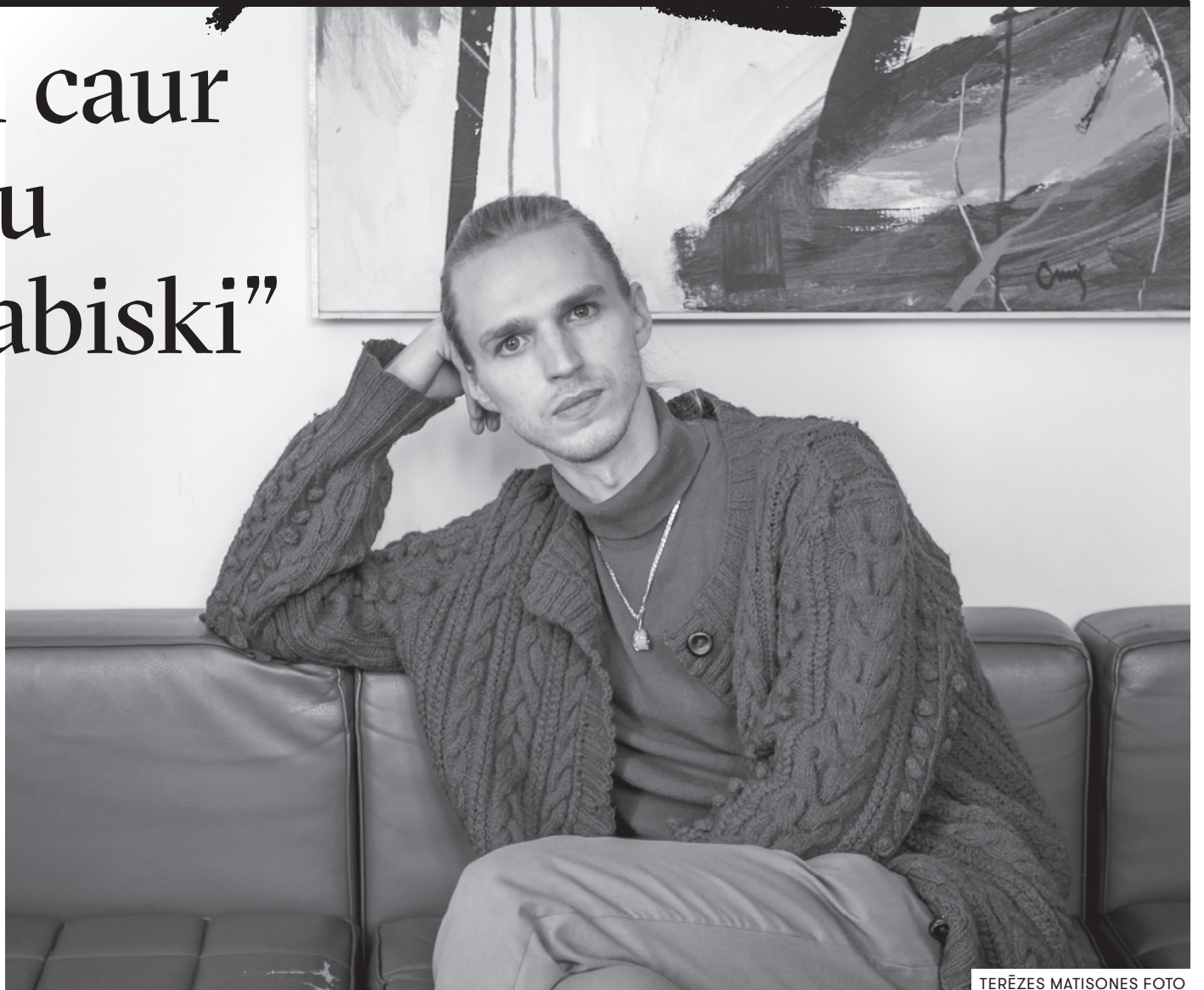
Kad sākās pandēmija, atbēgu no Norvēģijas. Tagad beidzot atkal došos pasaulē, bet būs arī koncerti tepat Latvijā. Ar Beāti runājam par “Latvieša romancēm 2”. Esmu apņēmis plānot koncertdzīvi pusgadu uz priekšu.

– Kurā dzīves posmā mūzika tev kļuva tik nozīmīga?

– Kad man bija seši gadi, mājās uz klavierēm improvizēju – tas bija ļoti atonāli, un droši vien bija grūti klausīties, bet katrā ziņā man bija prieks par to, ka iešu mūzikas skolā un spēlešu klavieres. Protams, bija arī grūtāks posms, bet pagāja viena vasara, aizbraucu uz pirmo konkursu, un *āķis bija lūpā*. Mīlestību pret mūziku esmu izjutis vienmēr, bet nopietnāk tai pievērsos 5. klasē. Kad mans draugs, ar kuru četrocīgi spēlējām klavieres un braukājām pa konkursiem, aizbrauca mācīties uz Rīgas Valsts 1. ģimnāziju, es darīju to pašu, bet jau tad zināju, ka iešu mācīties mūziku. Tajā brīdī, kad man bija izvēles iespējas un mani nevienš nespieda, sapratu, ka mūzika ir tas, ko vēlos.

– Iepriekš bijusi pretestība?

– Iekšēji, jā. Nestabilitāte. Taisu afišas, reklāmas, veidoju programmas, organizēju... Ieguldītais darbs ir milzīgs, bet nekad nevar zināt, vai tas nāks atpakaļ.

TERĒZES MATISONES FOTO

“Mājas man bijušas svarīgas vienmēr, bet, no otras puses, man ir dota brīnišķīga iespēja redzēt pasauli un nest uz Latviju to, ko smeļos citur,” pārdomās dalās pianists Artūrs Liepiņš.

VIZĪTKARTE

Artūrs Liepiņš

✦ Pianists un komponists.

✦ Dzimis 1995. gadā.

✦ Klavierspēli un kompozīciju apguvis Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijā.

✦ Maģistra diplomu ieguvis Barata Dues mūzikas institūtā (*Barratt Due musikk institutt*) Oslo, Norvēģijā, diplomeksāmenā atskaņojot savu Pirmo klaviersonāti.

✦ Praktizējis un mācījis pie pianistiem Jūlijas Mustonenas-Dālkvistas (*Julia Mustonen-Dahlkvist*) un Pablo Galdo (*Pablo Galdo*).

– Kādreiz esi pie sevis nodomājis – varbūt vajadzēja iet citu ceļu?

– Esmu ļoti daudz domājis par to, vai mūzika ir man. Mans bijušais kursabiedrs Daumants Kalniņš mūzikas virzienā tika nests ar vilni, mani tas pats vilnis visu laiku nesa prom, bet es pretojos... Jau akadēmijā man bija pilnīgi skaidrs, ka nākotnē vēlos saistīt ar mūziku.

– Atceries arī savu pirmo uzstāšanos?

– Gluži pirmo nē. Man spilgti atmiņā palicis mūzikas skolas koncerts, kurā spēlēju Šūmaņa “Drosmīgo jātnieku”. Skolotāja paziņoja, ka man sanācis nevis drosmīgais, bet bailīgais jātnieks. Es vienmēr esmu bijis ļoti tramīgs spēlētājs, bet nu tas lēnām ir pārgājis. Tas ir tas, ar ko pēdējo

trīs gadu laikā esmu tikpat kā ticis galā.

– Ko tu savā muzikālajā ceļā sauktu par lielāko pagrieziena punktu?

– Milzīgs pagrieziena punkts bija tas, ka sāku mācīties Zviedrijā. Akadēmijā bija grūti – man vajadzēja svaigu elpu un izmaiņas. Šobrīd biju plānojis pārcelties uz Spāniju, bet ir sanācis tā, ka braukāšu, – vienu nedēļu būšu Spānijā, trīs nedēļas Latvijā. Jau pirms kāda laika atradu skolotāju – šis ir gads, kad beidzot varēsim satikties un sākt strādāt. Atrast skolotāju ir ļoti, ļoti grūti. To varētu nosaukt par likteni – īstie skolotāji uzrodas tur, kur tu viņus vismazāk gaidi. Interesanti ir arī tas, kā mainās skatījums, – šobrīd izjūtu Latviju kā lielu ģimeni. Mājas man ir bijušas svarīgas vienmēr, bet, no otras puses, man ir dota brīnišķīga iespēja redzēt pasauli un nest uz Latviju to, ko smeļos citur.

– Cik bieži esi uzlicis sev latīņu, ko pēc tam ir grūti vai pat neiespējami sasniegt?

– Tā ir mana liksta. Esmu ļoti paškritisks. Vēl nesen sūdzējos par “Latvieša romancēm”... Starp citu, šī projekta ietvaros man likās interesanti papētīt mūsu novada vēsturi. Atklājās interesantas lietas – izrādās, ka Valdemārpili dzimusi dziedātāja Paula Brīvkalne trimdā kāpusi uz visām lielākajām Vācijas skatuvēm un Vinē dziedājusi kopā ar Herbertu Karajanu, kas ir viens no izcilākajiem diriģentiem pasaulē. Man tas bija milzīgs pārsteigums. Vēsture nekad nebeidz pārsteigt.

– Liela daļa mūzikas ir par cilvēka emociju gammu. Kura no uzstāšanās reizēm tevī izsaukusi visspēcīgākās emocijas?

– Katrs koncerts ir īpašs ar kaut ko citu. Esmu uzstājies arī brīžos, kad fiziski nejutos pārāk labi. Šādās reizēs tu nevari uzlikt masku un līdz ar to izej uz skatuves *kails*... Vislabākie koncerti ir tad, kad tu sāk spēlēt pirmo skaņdarbu un pēc mirkļa pamani, ka ir pagājusi jau stunda. Kad tu esi mūzikā, laiks paskrien nemanot. Es to vienmēr esmu teicis un vienmēr atkārtošu – mūzikai caur izpildītāju jāplūst dabiski. Vislabāk ir, ka tu mūziku netraucē, ka tā plūst, ka tu to nejūti. Tikai pie labas mūzikas cilvēks var domās aizpeldēt.

– Cik bieži tu pats šādos brīžos aizpeldi?

– Reizi pa reizei, bet vienmēr mēģinu atgriezties. Kad gāju mūzikas skolā, emocionālā iesaiste bija pārāk liela. Ir jābūt distancei. Es ārkārtīgi milu mūziku – gribu to izjust un izdzīvot līdz pēdējam, bet vienlaikus tā tomēr jātur grožos.

– Ko mūzika tev ir iemācījusi?

– Citi cilvēki iet cauri dažādiem dzīves posmiem un saprot, ka grib kaut ko mainīt, bet man tas vienmēr ir bijis ačgārnī. Ēdu veselīgāk nevis tāpēc, lai ķermenis būtu stiprāks, bet tāpēc, lai varētu labāk spēlēt klavieres. Ļoti daudz ko esmu iemācījis tieši tāpēc, ka tas pastarpināti ietekmē klavierspēli.

Nākotnē es gribētu vairāk pievērsties kompozīcijai. Šobrīd man ir *uzrāviens* klavieru spēlēšanas ziņā, līdz ar to kompozīcija ir nolikta maliņā. Tāpat man gribētos sevi pārbaudīt, piedaloties konkursā. Kad kādam 80 gadus vecam čellistam jautāja – “Kāpēc jūs joprojām vingrināties?”, viņš atbildēja – man šķiet, ka es kļūstu labāks. Tāds ir arī mans mērķis. ■

Neaplauzt bērņā radošos spārnus

✍ Līgita Kupčus-Apēna,
"Kurzemes Vārds"

Izglītības konferencē "Mākslai ir nozīme!", kas īsi pirms jaunā mācību gada notika Liepājā, varēja dzirdēt pieredzes stāstus, piedalīties darbnīcās un meistarklasēs, notika arī diskusijas par kultūru un izglītību. Paneldiskusijā "Kā mācīt par un caur mākslu?", ko vadīja "Skolas 2030" vecākā eksperte, skolotāja Inese Vilciņa, sanākušie skaidroja atbildes uz jautājumiem, kādēļ mākslas un kultūras mācību priekšmeti nereti tiek asociēti ar atpūtu un ko pedagogi var darīt, lai veicinātu dziļu un apzinātu mācīšanos, nepazaudējot mākslas veidiem raksturīgo radošumu.

"TĀ NAV PROFESIJA!"

"Arī man ir pieredze, kad skolēni tiešām paši saka – tās ir vienīgās stundas, kurās es varu atslābt," I. Vilciņa, aicinot diskusijas dalībniekus dalīties savā pieredzē un reizē viedokli, kāpēc mākslas un kultūras priekšmeti tiek uztverti kā atpūtas vai nosacīti otrās šķiras priekšmeti, stāstīja par piedzīvoto savā ikdienā. "Kas šajās stundās notiek tāds vai arī tieši nenotiek, ja bērnam šķiet, ka viņš var atslābt?"

Rīgas Juglas vidusskolas kultūras un sociālo zinību skolotājs Ļevs Rusilo atzina, ka ir ar to saskāries. "Teikšu tā – uzskats nāk no iepriekšējās pieredzes, kāda ir bijusi citā skolā. Daži skolēni pie mums atnāk no citas skolas, kur tikai "vienkārši zīmējam, neko neargumentējam". Taču, uz vidusskolu atnākot, bet būtu arī pamatskolā, jātrenē prasme kritiski paskatīties uz savu veikumu, izvērtēt, ko varētu uzlabot, un arī domāt par to, kādu vēstījumu savā darbā centies paust." Ļ. Rusilo šķiet, ka liela ietekme ir arī vecāku uzskatiem un viņu sacītajam. Jo mākslas un kultūras priekšmeti nebūt nav garlaicīgi, un tā vietā nav jāsūta bērni paklausīties mūziku koncertzālēs vai uz Mākslas muzeju. "Skolā ir pavisam cits uzdevums – atvērt redzesloku, kritisko domāšanu un jaunrādī," viņš uzskata, "atvērt to, kas varbūt ģimenē tiek nospiests. Bērns pēc savas būtības ir radošs, viņš visu laiku eksperimentē. Un tikai kādā brīdī viņam nolauž spārnus. Pedagogu misija ir šos spārnus nesalauzt, bet iedot taciņu. Mākslā kļūdities ir veselīgi, jo no kļūdām var mācīties un dabūt citu rezultātu. Un dažkārt kļūdas ir ģeniālākais mākslas darbs."

Liepājas Valsts 1. ģimnāzijas ģeogrāfijas skolotājs, Liepājas dabaszinību mācību jomas koordinators Felikss Rekovičs savu runu sāka ar anekdoti: "Tēva jautājums dēlam: "Par ko tu vēlies kļūt?" Dēls: "Es vēlētos būt mākslinieks." Tēvs: "Mākslinieks? Tā nav profesija! Tev jāgatavojas centra- lizētajiem eksāmeņiem matemātikā un latviešu valodā. Jurists tu būsi!" Pārdomas, interesi, priekšstatu par mākslu jau kaut kādā mērā var jaust no vecākiem. Līdz ar to skolēns, nākot uz skolu, uzmanību pievērsīs tieši matemātikai un latviešu valodai. Un vizuālās mākslas stunda ir tā, kur varu atpūsties, varbūt kādu uzdevumu parisināt, gatavojoties matemātikas eksāmenam."

ĀRPUS EKOSISTĒMAS JĀPIERĀDA NOZĪME

Ar jautājumu, kāda ir kultūras un mākslas izglītības loma, Latvijas Kultūras akadēmijas profesore, prorektore zināt-

PAULAS ČURKSTES FOTO

Paneldiskusiju vadīja Inese Vilciņa (no kreisās), piedalījās Felikss Rekovičs, Daiga Celmiņa, Anda Laķe un Ļevs Rusilo. "Mākslas priekšmeti, īpaši vidusskolā, ir vērsti uz to, lai spētu analizēt, pamanīt un interpretēt vēstījumus un paskatīties dziļāk," uzskata Ļ. Rusilo.

niskajā darbā un Zinātniskās pētniecības centra vadītāja, socioloģijas doktore Anda Laķe sastopas arī savā ikdienā augstskolā, kas ir viena no trim Latvijas kultūras un mākslu universitātēm. "Ticiet man – viena no mana ikdienas darba sastāvdaļām ir pierādīt, kāpēc mēs esam vajadzīgi. Visiem tiem, kas ar kultūras un mākslas ekosistēmu ir saistīti, liekas – mēs ikdienā to redzam, mums ir daudz argumentu, kāpēc kultūra un māksla vispār vajadzīga, kāpēc vajadzīga kultūras un mākslas izglītība. Bet, tiklīdz izejam ārpus savas ekosistēmas, tā mums vajag šādus saukļus, kāds ir konferences nosaukumā, jo gribam kaut ko uzsvērt, kaut ko pierādīt. Vienkārši parādot, ka jautājums par kultūras un mākslas lomu dažādos mērogos ir ļoti aktuāls, un tad seko – kāpēc, kādas izglītības jautājumi šķiet pašsaprotami, svarīgi, piemēram, STEM jomas, bet mākslas un humanitārās lietas ir brīvais laiks un tamlīdzīgi. Tam varētu būt daudz skaidrojumu, bet īsa – man liekas, ka mēs dzīvojam tādā laikmetā, kur ļoti liela nozīme ir prātam, racionāliem skaidrojumiem, loģisku pierādījumu ķēdēm, un tie ir tie, kas ar reālu nozīmi darbojas. Taču mums visiem par labu – arvien vairāk ir pierādījumu, ka tas, kas virza dažādus lēmumus, arī stratēģiskus lēmumus, ir cilvēku emocijas un jūtas. Un tās veido un kultivē māksla un kultūra."

Rīgas Teikas vidusskolas latviešu valodas un literatūras skolotāja Daiga Celmiņa piezīmē: "Mēs šobrīd dzīvojam pretrunu laikmetā gan politiski, ekonomiski, gan sociāli, un no vienas puses tiek meklētas vērtības, no otras puses šīs vērtības tiek apšaubītas. No vienas puses tiek veidoti kultūras kanoni, no otras puses vērojama dekanonizācija. Un kur ir tā tainība?" Taču zinātniski pētījumi un arī prakse ne fakti rāda, ka daudzās valstīs zinātnes disciplinām tiek pievienota arī māksla. "Jo tikai šajā sinerģijā – eksaktās zinātnes un humanitārās māksla – rodas vērtības," viņa zina teikt.

IZTĒLE, EKSPERIMENTĒŠANA, VĒRĪGUMS

"Pēc atgriezeniskās saites, tas, ko skolēni man pasaka," Ļ. Rusilo "izmēra", ka viņa mācību priekšmetā notikusi mācīšanās. Ja skolēns interesējas par kaut ko vairāk saistībā ar šo jomu, var teikt, ka viņš ir iemācījies vai tas ir viņu ieinteresējis. "Ja man saka – es nedēļu paceļoju pa Eiropu un redzēju to, ko jūs ieteicāt. Un es saredzēju to, ko mācāmies stundās. Tad man ir gandarījums – skolēns tiešām ir mācījies, un viņam atveras dzirkstele," novērojis pedagogs.

A. Laķe tomēr norāda uz divpusējās darbības aspektu – kam ir jānotiek skolēnu uztverē, sajūtās, prātā, pieredzē, lai varētu spriest, ka pēc notikušās mācību stundas ir bijis rezultāts, ka no tās ir kāds efekts. "Tas ir kompleksi. Jābūt paralēli, kā mainās ne tikai skolotāji, bet arī skolēnu un vecāku skatījums uz to, kad izglītības darbam ir rezultāts, kad un kāds efekts ir bijis."

Domājot, kādas prasmes attīsta mākslas un kultūras priekšmeti, Ļ. Rusilo spriež, ka pati svarīgākā ir vizuālā uztvere un vizuālā prasme nolasīt vēstījumus. "Māksla iedod plašāku skatījumu, uztveres loks kļūst bagātāks. Pievienotā vērtība ir domāšana: inovatīvā, kritiskā, radošā, un vispār – tu saredzi, saproti vairāk. Un šī sapratne par vairākām lietām attiecas arī uz citām jomām."

"Papildinot – tas viss veido emocionālo inteliģenci," uzskata D. Celmiņa. "Izdziņojot stāstus, ko mums piedāvā teātris, arī mūzika, tāda veidā sevi emocionāli stiprinām. Literatūrā, iepazīstot literāro varoni, viņa pārdzīvojumus, problēmas, esam vairāk sagatavoti."

F. Rekovičs, kurš māca ģeogrāfiju un bioloģiju, savos priekšmetos izmanto mākslas elementus, piemēram, modelēšanu. "Modeļējam Zemes virsmu, gremošanas orgānu sistēmu, veidojam tādas kā skulptūras vai arī zīmējam. Bērni shematiski attēlo smadzenes vai acu uzbūvi. Mans personiskais novērojums – tie skolēni, kam padodas vizuālā māksla, protams, zīmējumu uzzīmē

labāk, bet arī ļoti labi spēj to izskaidrot un pastāstīt." F. Rekovičs pamanījis, ka skolēni ir kļuvuši introvertāki, baidās izteikt savu viedokli, jo šķiet, ka varbūt domā nepareizi. Un mākslas metožu pielietošana darbā skolēnus atbrīvo, palīdz atvērt šos vārtus, nebaidīties runāt, paust savu viedokli, savas domas. "Konstruējot, piemēram, tektonisko plākšņu pārvietošanos, skatāmies, kas var notikt un kāpēc." Līdz ar to sekmējas sarunas, diskusijas, veidojas sadarbības grupas.

STĀSTĪT PAR RADOŠO PROCESU

Kā veicināt dziļu un apzinātu mācīšanos mākslas priekšmetos? Cik svarīgi, ka bērns arī vizuālajā mākslā un mūzikā spēj konstruktīvi pateikt, kā viņš to izdarīja, par ko ir vai nav darbs? "Principā dziļa mācīšanās notiks tikai tad, ja par to arī reflektējam," uzskata Ļ. Rusilo. "Refleksija, kas ir pēc padarīta, var būt individuāla un arī brīvprātīga, kad skolēni padalās cits ar citu. Tādējādi saredz iespējas, kā var dažādi skatīties uz lietām. Un ikviens ceļš ir vēra ņemams. Tas arī māca dzīves prasmes, ka dzīvē būs ļoti dažādi viedokļi. Līdz ar to dziļā mācīšanās ir tavai pieredzei pievienotā vērtība. Atskats uz padarīto – refleksija kā metode – ir ļoti svarīga."

Tam piekrit arī D. Celmiņa: "Refleksija ir tiešām ļoti svarīga, tai skaitā, ja skatāmies no iztēles pozīcijām. Runāt par to, kāda bija iecere un kā tā tapa, un kāds ir rezultāts. Tur jau arī parādās tā sadarbība, pārējie klasē klausās. Un tas viss ir saistīts arī ar vecuma īpatnībām, jo daudziem ir vajadzīgs tāds kā paraugs un piemērs."

Viens – gan refleksija par mākslas notikuma pieredzi – biju koncertā, klausījos mūziku, biju teātra izrādē, redzēju deju, biju izstādē – ir svarīga. Bet arī otrs – kā reflektēt pašam par savu radošo procesu, uzskata A. Laķe. "Manuprāt, tas ir vajadzīgs izglītības procesā, jo tas sasaista ar radošo procesu un ļauj nonākt pie tā, par ko runājam, – novērtēt to, ko es stundā darīju. Bet tur ir *baigais āķis*, jo to ir ļoti grūti izdarīt. Runāt par savu radošo procesu, dalīties ar to." ■

Kurzemnieces sētu uzcelš digitālajā Latvijā

leiva Vilmane, "Saldus Zeme"

Latvijas Nacionālās bibliotēkas digitālo krātuvi "Zudusī Latvija" papildinās ar Saldus novada Kursiņu bibliotēkas-informācijas centra novadpētniecības krājuma jaunākajām fotogrāfijām. Tajās dokumentēti visi lielākie darbi turīgas kursišnieces Paulīnes Strazdiņas viensētā "Baļķi".

Vairums 30. gadu beigās uzņemtu fotogrāfiju būtu tehniski brāķējamas, taču sižetiski visas ir brīnišķīgas, jo rāda laucinieku tradīcijas un paradumus, kuri mūsu laikos jau pavisam sveši. Ne visu redzēto izpratu, tāpēc apkaimē jautāju pēc vietējās vēstures zinātajiem, kas fotogrāfijās rādītus darbus paši strādājuši vai vismaz daudz par tiem dzirdējuši no saviem vecākiem un vecvecākiem.

Man palaimējās – tieku iepazīstināta ar kursišnieci Veltu Vaitkeviču un ezernieci Vairu Naudžuni. Abas man sagādā fotogrāfiju "tulkojumu" vairākos slāņos. Pāri skaidrojumam par darbu etapiem klājas apvidum raksturīgi izteicieni un vārdi, ieskats talkošanā un tradicionālā pagalma iekārtojumā. Veltai un Vairai ir skumji, ka "Baļķi" pilnībā iznīcināti. Otrais pasaules karš izgaiņāja saimi un sagrāva ēkas, bet mājvieta aizauga pirmajos pēckara gados. Līdzīgs liktenis piemēklējis vairākas vietējās mājas.

Līdz šim "Baļķi" retu reizi parēgojās kursišnieku atmiņās. Valijas Strazdiņas (Āboliņa) albuma digitalizēšana neatgriezeniski pazaudētu māju aprises padarījusi skaidrākas, bet domas par tām – vismaz par pustoni gaišākas. ■

FOTO NO KURSIŅU PAGASTA NOVADPĒTNIECĪBAS KRĀJUMA

"Baļķu" saimniece Paulīne Strazdiņa un viņas meita Valija Strazdiņa (Āboliņa) 30. gadu beigās. Abas, visticamāk, nofotografēja Valijas vīrs Leonīds. Pilsētnieku pārim bērnu nebija, tāpēc albums ar lauku dzīves epizodēm aizceļojis saimniecei līdz trimdā, beigu beigās atgriezies pie Valijas krustmeitas Latvijā.

Mēslu talka jūlijā, starp labības pļauju un ziemāju tīruma uzaršanu. "Sievām vienmēr bija gaiši priekšauti un gandrīz balti lakati. Tolaik kaimiņš kaimiņam gandrīz visos lielajos darbos palīdzēja, talkas beigās dziedāja, dancoja, jo katrā ģimenē kāds spēlēja vijoli, mandolinu vai citu instrumentu. Reizēm pēc darba atļāvās kārsu spēli. Vecie ļaudis visos lauku darbos stingri ievēroja sensenu kārtību. Piemēram, samēslojātā un uzartā papuvē iesēja rudzus vai ziemas kviešus, nākamajā gadā – iestādīja kartupeļus vai lopbarības bietes (katru stādu vispirms iemērca māla un mēslu kleķi)," atcerējās Velta Vaitkeviča.

Cūku bēres rīkoja pirms vasaras vai godiem. Pagastā bija vairāki izdaudzīnāti kāvēji, taču vairumā saimniecību centās paši tikt galā ar atbildīgo darbu. "Beigtu cūku vispirms iegremdēja verdošā ūdens silē, pēc tam ādu nobrucināja gandrīz baltu. Cepa aknas, vārīja kopķēzes jeb galvas sieru... – oi!, bija pagalam svarīga darīšana!" atceras Velta.

Vaira atceras: "Zārdos izžāvētu sienu vīri krāva uz drēģa (ratu paplatinājuma), bet viena sieva sienu krāva vezumā, ievērojot vecu kārtību, – siens vispirms stūros un tikai tad vidū, un viss labi jāemin." Velta piebilst: "Sienu sveda šķūnī. Mūsu pusē visām vecām saimniecībām tas bija zem viena jumta ar klēti, stalli, kūti un vāgūzi, izliekta uz viņķeli, L burta formā. Labības šķūnī būvēja atsevišķi – ja nu ieskrien uguns... Mūsu apkaimē katrās mājās bija pirtiņa, bet pagrabs – tikai dažās."

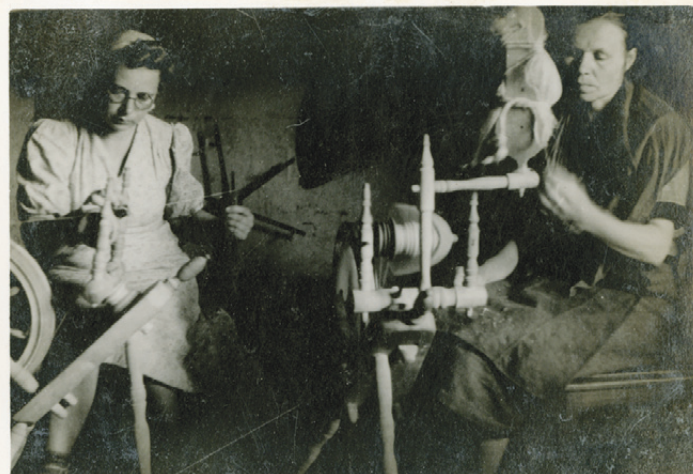

Latviešu viensēta iekļauta Latvijas izcilāko un ievērojamāko mākslas darbu un kultūras vērtību kopumā, jo visspilgtāk atklāj latvisko telpas izjūtu, skaistuma un lietderīguma mijiedarbību, harmoniju ar dabas ritmu. "Latviešu sēta ir lieciniece cilvēka dzīves ritumam no šūpuļa līdz kapam. Tur noritēja gan darbs, gan atpūta, svinēja svētkus un izpildīja rituālus," skaidrots mājaslapā "Kulturaskanons.lv". Latviešu dzīvesziņas pētījumos bieži citētais reliģiju pētnieks Mirča Eliade skaidro: cilvēkam nav viegli mainīt dzīvesvietu, jo jāatstāj paša radīta pasaule; mājas ir kas vairāk par objektu, kas iekārtots dzīvei.

Aitu cirpšana kādreiz iezīmēja pavasari. "Cirpām visi, kuri prata rīkoties ar dzirkļem. Ja bars bija lielāks, aicināja talciniekus. Kopsaimniecību laikos bija vilnas kārstuves, taču agrāk saime pati vilnu izmazgāja, kārsa un vērpā; no dzijas auda vadmalu," paskaidro kursišniece.

Vērpšana bija sieviešu darbs ziemas vakariem, vīrieši tikmēr laboja lauksaimniecības inventāru. "Tādi ziemas vakari bijuši vēl visos pirmskara gados. Kolektīvizācija ierasto kārtību sagrieza pavisam citādāku – cilvēki joprojām strādāja kopā, taču tās nebija talkas," Vairai Naudžūnei žēl zudušu tradīciju. Velta piebilda, ka senāk lauku darbus bērniem ierādīja saimes vecākie cilvēki, viņai – vecāki, jo pēc kara bērni viņiem reizēm bija vienīgie palīgi, turklāt lēti.

Mūzika

- ◊ 1. oktobrī **teātra namā "Jūras vārti"** Ventspilī gaidāms dziedātāja IGO 60. jubilejas koncerts.
- ◊ 1. oktobrī Nīgrandes pagasta **Kalnu kultūras namā** Liepājas teātra aktrises Agneses Jēkabsones un viņas brāļa Uģa Jēkabsona koncerts.
- ◊ 2. oktobrī **Ventspils koncertzālē "Latvija"** laikmetīgās autormūzikas ciklā "Ma" notiks norvēģu ģitārista un mūzikas autora Stīana Vesterhusa (Stian Westerhus) vienīgais koncerts Latvijā.
- ◊ 7. oktobrī **Talsu tautas namā** izskanēs Andreja Osokina jaunā koncertprogramma "Osokins - Šopēnam".
- ◊ 9. oktobrī **Dundagas kultūras pilī**, atzīmējot Starptautisko senioru dienu, būs Žorža Siksnas koncerts "Sirdī kurzemnieks".
- ◊ 13. oktobrī **Talsu tautas namā** viesosies Liepājas Simfoniskais orķestris, vijolnieks Daniila Bulajevs un diriģents Andris Veismanis.
- ◊ 13. oktobrī **koncertzālē "Latvija"** koncertuzvedums bērniem "Piedzīvojumi Garšu karalistē". Dalībnieki: Hercogiene Kūka - Māra Upmane-Holšteine (balss); Biete - Kristīne Pāže (balss); Čupa-Čups - Normunds Rutulis (balss); Pipars - Miķelis Putniņš (balss, ģitāra); Kečups - Kristians Priekulis (ģitāra); Makarons - Krišjānis Bremšs (sitaminstrumenti); dejotāji - NMV Rīgas Baleta skola.
- ◊ 14. oktobrī **koncertzālē "Lielais dzintars"** Liepājas Simfoniskais orķestris kopā ar vijolnieku Daniilu Bulajevu diriģenta Andra Veismaņa vadībā atskaņos Fēliksa Mendelszona vijolkoncertu. Koncerta programmā iekļauta arī Volfganga Amadeja Mocarta operas "Figaro kāzas" uvertūra un Pētera Čaikovska Pirmā simfonija.
- ◊ 14. oktobrī **teātra namā "Jūras vārti"** Jāņa Bukovska ("Latvian Blues Band") jubilejas koncerts.
- ◊ 22. oktobrī **Saldus Mūzikas skolā** Jāņa Stībeļa akustiskais koncerts. Programmas pamatā ir viņa jaunākais albums "Optimists" un klausītājiem mīlas dziesmas no iepriekšējiem albumiem. Koncertā piedalīsies ģitāristi Gints Smukais un Jānis Kalniņš.

◊ 28. un 29. oktobrī **koncertzālē "Lielais dzintars"** Liepājas operas simtgades svētnības noslēgs Hektora Berliozas dramatiskās leģendas "Fausta pazudināšana" koncertuzvedums. Skaņdarba izvēle ir simboliska: 1922. gada septembrī Liepājas operu atklāja ar Šarla Guno operu "Fausts". Liepājas Simfoniskā orķestra kādreizējais mākslinieciskais vadītājs, Lielās mūzikas balvas laureāts un Triju Zvaigžņu ordeņa virsnieks Imants Resnis pirmo reizi diriģēs koncertzālē, kas tapusi, pateicoties viņa neatlaidībai un pārliecībai.

◊ 29. oktobrī **teātra namā "Jūras vārti"** grupas "Bet bet" 30 gadu jubilejas koncerts. Par godu jubilejai grupa ir sagatavojusi savu labāko un jaunāko skaņdarbu programmu.

Māksla

- ◊ No 30. septembra **koncertzālē "Lielais dzintars"** sadarbībā ar Laikmetīgās mākslas centru "Kim?" "Liepājas Mākslas forumā" piedāvā Rīgā dzimušā, starptautisku atzinību guvušā fotogrāfa Iljas Lipkina personālizstādi "YOU are the model! YOU are the majority!".
- ◊ Līdz 25. oktobrim **Kuldīgas vecajā rātsnamā** mākslinieka Laura Mīlbreta zīmējumu izstāde "Apstāties tur".
- ◊ Līdz 31. oktobrim **Kuldīgas bibliotēkā** dzejniekam Jurim Kronbergam veltīta izstādē "tur un te | dār orch hār".
- ◊ 31. oktobrī Saldus novada **Novadnieku pagasta bibliotēkā** Tautas tēlotājas mākslas studijas "Kuldīgas paleta" dalībnieces Guntas Rasmānes izstāde.
- ◊ Visu oktobri **Alsungas Amatu mājā** izstāde "Lobs ar lobu sasatya" - 37 lelles Baibas (kas 60.-70. gados ražotas rūpnīcā "Straume"), saģērbtas Latgales nacionālajos kostīmos un mājas atradušas 15 vecos čemodānos, ceļo ar savu etnogrāfisko stāstu.

Teātris

- ◊ 1. un 2. oktobrī **Liepājas teātra** mazajā zālē Annas Džordanas darba "YEN" pirmizrāde. Izrādes jauniešiem režisors - Dmitrijs Petrenko.
- ◊ 4. oktobrī **teātra namā "Jūras vārti"** Ventspilī Mihaila Čehova Rīgas Krievu teātra izrāde "Mamma".
- ◊ 7. oktobrī **Brocēnu kultūras centrā** Saldus Tautas teātra izrāde bērniem "Zvaigznīte".
- ◊ 22. un 23. oktobrī **Liepājas teātrī** pirmizrādi piedzīvos Regnāra Vaivara iestudējums - Andrusa Kivirehka "Igauņu bēres 1999".
- ◊ 19. oktobrī **Talsu tautas namā** notiks Valmieras Drāmas teātra izrāde "Kalendārs mani sauc".
- ◊ 26. oktobrī **Saldus novada pašvaldības administratīvajā ēkā**, Avotu ielā 12, leļļu izrāde bērniem "Lācis un viņa draugi". Režisors - Armands Ekštets, leļļu autori - animācijas studijas "Avārijas brigāde" mākslinieki.
- ◊ 27. oktobrī **Rojas kultūras centrā** viesosies aktieri Zane Daudziņa, Elīna Vāne, Aldis Siliņš un Ģirts Ķesteris ar izrādi "Gribu bērnu!".
- ◊ 28. oktobrī **Brocēnu kultūras centrā** aktieru Ainara Ančevska un Ivāra Kļavinska komēdija "Garāža" par liktenīgās sievietes "konstruēšanu" ar intrīgām, šantāžu, kaislībām, meliem, atriebību un mīlestību.
- ◊ 28. oktobrī **teātra namā "Jūras vārti"** Valmieras Drāmas teātra izrāde "Mēs, roks, sekss un PSRS". Satīra par dzīvi komunismā 2 daļās.

Citas lietas

- ◊ 1. oktobrī leģendārās rūpnīcas **"Liepājas metalurģis"** teritorijā "Liepājas Mākslas forumā" pirmo reizi tiks uzvesta laikmetīgās dejas un mūzikas performance - Olgas Žitluhinas un Jura Kaukuļa muzikāli horeografēts darbs "Vienkārsi labi".
- ◊ 7. oktobrī **Kolkas tautas namā** tiks demonstrēta Matīsa Kažas 2021. gada filma "Kur vedīs ceļš".
- ◊ 19. oktobrī **Saldus novada pašvaldības administratīvajā ēkā** Avotu ielā 12 traģiskas un vienlaikus komiskas latviešu filmas "Mamma vēl smaida" seanss.
- ◊ 22. oktobrī Saldus novada **Blīdenes kultūras namā** cirka "Soliaris" izrāde "Pasakainā planēta".

Mantojums

- ◊ 1. oktobrī **Kuldīgas Pilsētas dārzā** tradicionālais "Hercoga Jēkaba gadatirgus" ar dažādām virtuvēm, manufaktūrām, karuseli. Sv. Katrīnas baznīcā gaidāms arī senās mūzikas ansambļa "Amber Baroque" koncerts.
- ◊ 4. oktobrī **Ventspils muzejā** Livonijas ordeņa pilī pasākums "Vēstures otrdienu".
- ◊ 7.-8. oktobrī **Ventspilī** notiek Lībiešu kultūras dienas. Galvenajā bibliotēkā atklās Viļņa Skujas fotoizstādi "Spalvainie, matainie, glumie un zvīņainie Ziemeļkurzemes apdzīvotāji. Notiks populārzinātniski lasījumi. Izskanēs koncertprogramma "Līvu sasaukšanās".
- ◊ 8. oktobrī **Tiņģeres muižā** būs Astras Spalvēnas lekcija "19. gs. gastronomija vēsturē un kultūrā", pēc kuras sekos garšīga radošā darbnīca.
- ◊ 12. oktobrī **Rojas Jūras zvejniecības muzejā** - "Rojnieka stāsti", tikšanās ar Rojas kultūras centra bijušajiem un esošajiem darbiniekiem.
- ◊ 16. oktobrī **Sv. Katrīnas baznīcā** Kuldīgā dievnama un draudzes 770 gadu jubilejas svētki.
- ◊ 29. oktobrī Saldus novada **Vadakstes muižā** notiks Leģendu nakts.

KURZEMES KULTŪRAS PIELIKUMS

Iznāk vienu reizi mēnesī.
Izplatīts kā reģionālo laikrakstu "Kurzemes Vārds", "Kurzemnieks", "Saldus Zeme" un "Talsu Vēstis" bezmaksas pielikums.

Internetā pieejams izdevniecību mājaslapās kurzemnieks.lv, sz.lv un talsuvestis.lv, kā arī reģionālajā portālā liepajniekiem.lv.
Redkolēģija: Daiga Bitīniece ("Kurzemnieks"), Mairita Balode ("Talsu Vēstis"), Linda Kilevica ("Kurzemes Vārds"), Andra Valkīra ("Saldus Zeme").

Projekta vadītāja:
Anda Pūce.
Kontakti:
tālrunis 26436485,
e-pasts anda@kurzemes-vards.lv.

Kurzemes Vārds

Saldus Zeme
LAIKRAKSTS BROCĒNU NOVADAM UN SALDUS NOVADAM

Talsu Vēstis

Kurzemnieks
LAIKRAKSTS VIENĀDZEMES REĢIONĀLĀS

